

УДК 631.1:330.34

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2024-4-15>**Бричко А.М.**кандидат економічних наук, доцент
Сумського національного аграрного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4902-1403>**Бондар А.В.**аспірант
Сумського національного аграрного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-1678-7709>**Brychko Alina, Bondar Artem**
Sumy National Agrarian University**УПРАВЛІНСЬКЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ
СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ
У КОНТЕКСТІ ЗЕЛЕНОЇ ВІДБУДОВИ
ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ****MANAGEMENT CONSULTING AS A TOOL FOR STRATEGIC
DEVELOPMENT OF RURAL AREAS IN THE CONTEXT
OF GREEN RECONSTRUCTION AND EUROPEAN INTEGRATION
OF UKRAINE**

У статті розглядається роль управлінського консультування як інструмента стратегічного розвитку сільських територій України в умовах зеленої відбудови та євроінтеграції. Визначено важливість консалтингових послуг для місцевих органів влади, підприємців та громад у створенні ефективних стратегій розвитку, що враховують екологічні, соціальні та економічні аспекти. Акцентується увага на інтеграції європейських стандартів, сталого розвитку та інноваційних технологій, що сприяють відновленню сільських територій після криз. Особливу роль у цьому процесі відіграє впровадження принципів зеленої відбудови, які забезпечують раціональне використання природних ресурсів, розвиток відновлювальних джерел енергії та збереження екологічної рівноваги. У статті також окреслено перспективи розвитку управлінського консультування для підвищення ефективності стратегічних ініціатив на сільських територіях в умовах євроінтеграції та сталого розвитку.

Ключові слова: управлінське консультування, стратегічний розвиток, сільські території, зелена відбудова, сталий розвиток, євроінтеграція, місцеві громади, сільський розвиток, інноваційні підходи, екологічні стандарти.

The article examines the role of management consulting as a tool for the strategic development of rural areas in Ukraine within the context of green recovery and European integration. The importance of consulting services for local authorities, entrepreneurs, and communities in creating effective development strategies is highlighted, focusing on environmental, social, and economic aspects. The article emphasizes the integration of European standards, sustainable development principles, and innovative technologies that contribute to the recovery of rural areas after crises. Particular attention is given to the implementation of green recovery principles, which ensure the rational use of natural resources, the development of renewable energy sources, and the preservation of ecological balance. Furthermore, the article discusses the potential of management consulting in helping rural areas adopt European Union standards and practices, particularly in terms of environmental management and sustainable agriculture. The consultant's role as a mediator between local authorities and international organizations is also emphasized, as they assist in the creation of strategies that incorporate green technologies, sustainable agricultural practices, and social responsibility. The article also considers the support provided by consultants in the development of investment projects, including those funded by European sources, aimed at modernizing infrastructure and enhancing the quality of life in rural areas. The article outlines the challenges and opportunities for management consulting in rural development,

particularly in light of Ukraine's ongoing integration into the European Union. The findings suggest that effective consulting can help increase the resilience and competitiveness of rural areas, ensuring their sustainable development in the face of economic, social, and environmental challenges. Finally, the article explores the future prospects of management consulting in rural development, stressing the need for continuous innovation and adopting new technologies to promote long-term growth and ecological balance.

Keywords: managerial consulting, strategic development, rural areas, green recovery, sustainable development, European integration, local communities, rural development, innovative approaches, environmental standards.

Постановка проблеми. Сільські території України відіграють ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, розвитку аграрного сектору та збереженні природних ресурсів. Однак у сучасних умовах вони стикаються з численними викликами, зокрема наслідками воєнних дій, кліматичних змін, економічної нестабільності та демографічного спаду. У цих умовах актуальність стратегічного розвитку сільських територій значно зростає, особливо в контексті зеленої відбудови та інтеграції України до Європейського Союзу.

Зелена відбудова передбачає впровадження принципів сталого розвитку, які забезпечують баланс між економічним зростанням, збереженням екології та соціальним благополуччям. Євроінтеграційні процеси, у свою чергу, висувають нові вимоги до управління сільськими територіями, зокрема, у сфері впровадження екологічних стандартів, інноваційних підходів до сільськогосподарського виробництва та розбудови інфраструктури.

Управлінське консультування є важливим інструментом для вирішення цих завдань. Воно забезпечує надання експертної підтримки громадам та місцевим органам влади, сприяє формуванню стратегій розвитку, впровадженню інноваційних рішень і залученню ресурсів. Консультанти допомагають інтегрувати сучасні підходи до управління, розробляти проекти сталого розвитку, а також адаптувати європейські моделі до українських реалій. Сільські території України стикаються з викликами, пов'язаними з недостатнім рівнем стратегічного планування, слабкою інституційною спроможністю та потребою в адаптації до європейських стандартів сталого розвитку. Відсутність ефективних інструментів управління, зокрема консультування, ускладнює реалізацію комплексних стратегій зеленої відбудови та інтеграції в європейський простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема стратегічного розвитку сільських територій у контексті зеленої відбудови та Євроінтеграції України знаходиться у фокусі уваги багатьох дослідників. Вони аналізують інституційні, економічні, екологічні та соціальні аспекти розвитку сільських громад, наголошуючи на

необхідності інтеграції інноваційних підходів та управлінських рішень. Вагомий внесок у дослідження розвитку сільських територій зробили В. Лупенко та М. Малік [1, 3], що в своїх працях розглядають виклики та можливості аграрного сектору, акцентуючи увагу на необхідності впровадження сталих підходів у розвитку сільських територій. Н. Макаренко [4] аналізує наслідки інтеграції України до європейського економічного простору, наголошуючи на потребі модернізації управління сільськими громадами та розвитку інфраструктури. У контексті ролі управлінського консультування важливим є дослідження О. Третяк [5] висвітлює ефективність консалтингових підходів у стратегічному плануванні та залученні інвестицій у розвиток громад. Д. Біловол [6] розглядає питання зеленої відбудови, акцентуючи увагу на впровадженні екологічних стандартів та відновленні природного потенціалу сільських територій. Є.С. Гончарова та І.В. Карпенко [7] досліджують інноваційні підходи до управління аграрним сектором, наголошуючи на значенні цифровізації та технологій у забезпеченні сталого розвитку. Хоча багато аспектів теми вже досліджено, інтеграція управлінського консультування у контексті зеленої відбудови та Євроінтеграції потребує подальшого вивчення. Зокрема, бракує комплексного аналізу механізмів консультування для реалізації довгострокових стратегій сталого розвитку сільських територій.

Мета статті полягає у дослідженні ролі управлінського консультування у стратегічному розвитку сільських територій України з урахуванням завдань зеленої відбудови та Євроінтеграційних процесів. У роботі розглядаються сучасні виклики для сільських громад, аналізуються інструменти консультування та їх ефективність, а також пропонуються рекомендації щодо їх використання для сталого розвитку сільських територій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управлінське консультування стало важливим інструментом для розробки стратегій розвитку сільських територій, оскільки воно дозволяє вирішувати складні завдання, пов'язані з економічним, соціальним та екологічним розвитком.

Консультанти допомагають місцевим органам влади, підприємствам і громадським організаціям визначати основні проблеми та можливості розвитку, враховуючи специфіку кожного регіону. Серед завдань консультування – допомога у формулюванні стратегічних планів, залучення інвестицій, впровадження інноваційних технологій, а також управління проектами на всіх етапах їх реалізації. Успіх стратегічного розвитку сільських територій залежить від здатності консалтингових компаній адаптувати європейські стандарти та практики до українських реалій. Враховуючи швидкі зміни в зовнішньому середовищі, стратегії розвитку повинні бути інтегровані з більш широкими міжнародними підходами, такими як зелена відбудова та євроінтеграція.

Зелена відбудова є ключовим елементом стратегії відновлення сільських територій після кризових ситуацій. Вона орієнтована на сталий розвиток, що передбачає використання відновлювальних джерел енергії, збереження біорізноманіття та екологічної рівноваги. Зелені технології дозволяють оптимізувати використання природних ресурсів, скорочувати викиди парникових газів і знижувати екологічне навантаження на навколишнє середовище. Успішна реалізація зеленої відбудови включає в себе розвиток енергозберігаючих технологій, покращення інфраструктури та підтримку сталого сільськогосподарського виробництва. Однак зелена відбудова не є самоціллю, і її успішне втілення можливе лише в контексті більш широкої стратегії інтеграції сільських територій до **європейських стандартів** розвитку, що дозволяє зміцнити зв'язки між місцевими громадами та міжнародними партнерами.

Євроінтеграція України передбачає адаптацію національних стандартів до європейських норм, що стосується і сільських територій.

Одним із ключових завдань є інтеграція екологічних стандартів, що забезпечують розвиток сільських територій на основі принципів сталого розвитку. Європейський досвід з управління сільськими територіями може бути корисним для розробки стратегії розвитку, яка орієнтується на підвищення якості життя, збереження екологічної рівноваги та економічну стабільність [4]. Водночас, євроінтеграція сприяє залученню інвестицій, розвитку інфраструктури та впровадженню інноваційних технологій у сільське господарство. Порівняльний аналіз європейських стандартів сталого розвитку та їх застосування в Україні представлено в таблиці 1.

Переходячи до європейських стандартів, сільські території мають можливість застосувати новітні методи в аграрному секторі та в управлінні природними ресурсами, що є необхідною умовою для зеленої відбудови. Тому взаємодія між євроінтеграцією та сталим розвитком має стати основою для формування стратегій відновлення.

Управлінське консультування допомагає інтегрувати європейські стандарти в процеси розвитку сільських територій. Консультанти виконують роль посередників між місцевими органами влади, підприємцями, громадянами та міжнародними інституціями, сприяючи адаптації європейських практик у сфері екологічного управління, соціальної відповідальності та розвитку інфраструктури. Вони також підтримують розробку проектів, які включають інноваційні зелені технології та фінансування від європейських фондів для стимулювання розвитку сільських територій. Консультанти допомагають адаптувати міжнародні практики та технології до українських реалій, сприяючи інтеграції зелених ініціатив у стратегії розвитку сільських територій. Цей процес також включає

Таблиця 1

Порівняння європейських стандартів сталого розвитку та їх застосування в Україні

Європейський стандарт	Опис	Застосування в Україні
Сталий розвиток	Використання ресурсів без шкоди для майбутніх поколінь	Створення політик, що сприяють екологічній рівновазі, розвиток зелених технологій
Екологічні стандарти	Забезпечення збереження біорізноманіття та екосистем	Впровадження енергозберігаючих технологій у сільське господарство
Інноваційні технології	Використання новітніх технологій для покращення ефективності та зниження впливу на навколишнє середовище	Розвиток відновлювальних джерел енергії на сільських територіях
Європейські норми в аграрному секторі	Гармонізація сільськогосподарських практик з європейськими стандартами	Впровадження нових норм безпеки та якості в сільському господарстві

Джерело: розроблено автором на основі [3; 4; 6]

підтримку в отриманні фінансування для проєктів, орієнтованих на сталий розвиток, що значно полегшує реалізацію зелених та євроінтеграційних ініціатив на місцевому рівні.

У рамках управлінського консультування для сільських територій важливими є такі етапи: аналіз поточного стану та визначення проблем: на цьому етапі консультанти оцінюють ситуацію на місцях, виявляючи основні проблеми, потреби та можливості для розвитку.

розробка стратегії розвитку: консультування включає допомогу у створенні стратегій розвитку, які орієнтовані на сталий розвиток, використання інновацій та інтеграцію європейських стандартів.

впровадження стратегії: консультанти надають підтримку в реалізації стратегічних планів, допомагаючи організувати фінансування, залучити інвестиції, організувати місцеві ініціативи.

моніторинг та оцінка ефективності: оцінка результатів реалізації стратегій і коригування планів для досягнення максимальних результатів.

На практиці консультанти здійснюють всебічний аналіз поточного стану, виявляючи як проблеми, так і потенційні можливості для розвитку. Цей етап є основою для формулювання чітких і дієвих рекомендацій, що можуть включати підтримку в розробці проєктів, спрямованих на покращення екологічної ситуації, розвиток місцевої економіки та інфраструктури. Практичні аспекти роботи консультантів також передбачають допомогу в організації партнерств між місцевими органами влади та міжнародними партнерами для реалізації конкретних ініціатив.

У майбутньому управлінське консультування може стати важливим інструментом для прискорення зеленої відбудови сільських територій в Україні. Оскільки країна продовжує інтеграцію до Європейського Союзу, роль консультантів у підтримці місцевих громад та органів влади у впровадженні європейських стандартів

стане ще більш значущою. Програми фінансування, спрямовані на розвиток сільських територій, можуть отримати нові можливості через ефективну координацію консультантів і місцевих організацій, а також через активну участь у розробці інноваційних рішень для сталого розвитку.

З огляду на нові виклики, пов'язані з кліматичними змінами та економічною трансформацією, управлінське консультування для сільських територій буде зростати в актуальності. Очікується, що в майбутньому консультанти зможуть сприяти створенню ефективних стратегій відновлення, зокрема через адаптацію до європейських стандартів і впровадження інноваційних підходів. Крім того, розвиток партнерств між державними, приватними та громадськими організаціями допоможе створити основи для сталого розвитку сільських територій на довгострокову перспективу.

Висновки з проведеного дослідження. Управлінське консультування відіграє ключову роль у забезпеченні стратегічного розвитку сільських територій України, особливо в контексті зеленої відбудови та євроінтеграції. Консультанти сприяють адаптації сучасних управлінських підходів і впровадженню найкращих практик, що відповідають міжнародним стандартам. Зокрема, управлінське консультування сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень через оптимізацію ресурсів, підтримку екологічно сталого господарювання та залучення міжнародного фінансування.

Зелена відбудова є невід'ємною частиною сталого розвитку, оскільки вона спрямована на вирішення екологічних проблем, збереження природних ресурсів і впровадження відновлювальних джерел енергії. У цьому контексті управлінське консультування допомагає створити нові робочі місця, розвинути інфраструктуру та підвищити рівень життя в громадах.

Таблиця 2

Основні завдання управлінського консультування для сталого розвитку сільських територій

Завдання консультування	Опис	Очікувані результати
Аналіз стану сільських територій	Оцінка економічного, соціального та екологічного становища	Визначення пріоритетів для розвитку
Розробка стратегії розвитку	Створення плану сталого розвитку, з урахуванням європейських стандартів	Підвищення ефективності управлінських процесів
Впровадження стратегії	Оформлення проєктів, залучення інвестицій та фінансування	Реалізація проєктів зеленої відбудови
Оцінка результатів	Оцінка ефективності впроваджених ініціатив	Коригування стратегії для подальшого розвитку

Джерело: розроблено автором на основі [3; 4; 6]

Євроінтеграція відкриває нові можливості для сільських територій, сприяючи модернізації управлінських підходів, доступу до інновацій та залученню іноземних інвестицій. Управлінські консультанти допомагають громадам впроваджувати європейські стандарти, інтегрувати екологічні та економічні підходи, а також використовувати грантові програми для реалізації місцевих проєктів.

Таким чином, управлінське консультування є ефективним інструментом для вирішення сучасних викликів, які постають перед сільськими територіями України. Його подальший розвиток дозволить забезпечити синергію між місцевими ініціативами та глобальними цілями сталого розвитку, сприяючи економічному, соціальному та екологічному прогресу.

Список використаних джерел:

1. Лупенко Ю. О., Гуторов А. О. Методичні рекомендації з оцінювання рівня інклюзивного розвитку соціуму та сільських територій. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2021. 28 с.
2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення 20.11.2024).
3. Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Булава О. Г. Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2030 року. Київ: ННЦ ІАЕ, 2020. 60 с. URL: https://issuu.com/nnc_iae/docs/2020_14_str_nap_sta_goz (дата звернення 21.11.2024).
4. Макаренко Н. А. Нові перспективи вступу України до Європейського Союзу: вплив російсько-української війни 2022 року на євроінтеграцію. *Електронне наукове видання «Аналітично порівняльне правознавство»*. 2022. № 1. С. 366–369.
5. Ткачук А., Третяк Ю. «Про відновлення та регіональний розвиток після війни» Інтернет – видання Інституту громадянського суспільства, 14.06.2022. URL: <https://www.csi.org.ua/news/pro-vidnovlennya-ta-regionalnyj-rozvytok-pislya-vijny/> (дата звернення 22.11.2024).
6. Біловол Д. М. Екологічна трансформація сільських територій у період відновлення після криз. *Екологія та сталий розвиток*. 2023. Т. 15, № 2. С. 43–50.
7. Гончарова Є. С., Карпенко І. В. Інноваційне управління в аграрному секторі: виклики та перспективи. *Аграрна наука і практика*. 2021. Т. 10, № 3. С. 67–74.

References:

1. Lupenko Y. O., & Gutorov A. O. (2021). *Methodychni rekomendatsii z otsiniuvannia rivnia inkluzyvnoho rozvytku sotsiumu ta silskykh terytorii [Methodological recommendations for assessing the level of inclusive development of society and rural areas]*. Kyiv: NNC "IAE". 28 p.
2. President of Ukraine (2019). *Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy [On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030: Decree of the President of Ukraine No. 722/2019 of 30.09.2019]*. Legislation of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (accessed November 20, 2024).
3. Lupenko Y. O., Malik M. Y., & Bulava O. H. (2020). *Stratehichni napriamy staloho rozvytku silskykh terytorii na period do 2030 roku [Strategic directions for the sustainable development of rural areas until 2030]*. Kyiv: NNC IAE. Available at: https://issuu.com/nnc_iae/docs/2020_14_str_nap_sta_roz (accessed November 21, 2024).
4. Makarenko N. A. (2022). *Novi perspektyvy vstupu Ukrainy do Yevropeiskoho Soiuzu: vplyv rosiisko-ukrainskoi viiny 2022 roku na yevrointehratsiiu. [New perspectives of Ukraine's accession to the European Union: The impact of the 2022 Russian-Ukrainian war on European integration]*. *Elektronne nauкове vydannia "Analitichno porivnialne pravoznavstvo" – Electronic scientific publication "Analytical Comparative Jurisprudence"*, no. 1, pp. 366–369.
5. Tkachuk A., & Tretyak Y. (June 14, 2022). *Pro vidnovlennia ta rehionalnyi rozvytok pislia viiny*, 14.06.2022 [On post-war recovery and regional development]. *Internet – vydannia Instytutu hromadskoho suspilstva – Institute of Civil Society online publication*. Available at: <https://www.csi.org.ua/news/pro-vidnovlennya-ta-regionalnyj-rozvytok-pislya-vijny/> (accessed November 22, 2024).
6. Bilovol D. M. (2023). *Ekolohichna transformatsiia silskykh terytorii u period vidnovlennia pislia kryz [Ecological transformation of rural areas during the post-crisis recovery period]*. *Ekolohiia ta stalyyi rozvytok – Ecology and Sustainable Development*, no. 15(2), pp. 43–50.
7. Goncharova Y. S., & Karpenko I. V. (2021). *Innovatsiine upravlinnia v ahrarnomu sektori: vyklyky ta perspektyvy [Innovative management in the agricultural sector: Challenges and perspectives]*. *Ahrarna nauka i praktyka – Agrarian Science and Practice*, no. 10(3), pp. 67–74.